

ΣΥΝΟΨΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ

ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ 2025-2026:

**ΦΑΣΗ Α: 28 ΟΚΤ – 1^η ΝΟΕ 2025, ΑΒ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ,
ΦΑΣΗ Β: ΙΑΝ 2026**

*Φυσική & Πολιτισμική Κληρονομιά σε Αποθέματα Βιόσφαιρας
και άλλες χαρακτηρισμένες περιοχές στη Μεσόγειο*

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο περιγράφει την οργάνωση της 11^{ης} έκδοσης του Υβριδικού Πανεπιστημίου Αστερουσίων (2025-2026) για μεταπτυχιακούς φοιτητές, νέους ερευνητές, εκπαιδευτικούς και νέα στελέχη υφιστάμενων και υποψήφιων Αποθεμάτων Βιόσφαιρας (BRs) του Προγράμματος MAB/UNESCO και άλλων χαρακτηρισμένων περιοχών, όπως Γεωπάρκα, Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς (WHS), Πάρκα, περιοχές Natura 2000 κ.λπ., από χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Θα οργανωθεί στα Αστερούσια από τις 28 Οκτωβρίου έως την 1η Νοεμβρίου 2025.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Η πρόταση βασίζεται σε μια μακροχρόνια συνεργασία και κοινή δέσμευση μεταξύ του MIO-ECSDE, του Περιφερειακού Γραφείου της UNESCO για την Επιστήμη και τον Πολιτισμό στην Ευρώπη (με έδρα την Βενετία), της Έδρα και το Δίκτυο της UNESCO για τη Διαχείριση και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Αθηνών, και τα τελευταία χρόνια, του Αποθέματος Βιόσφαιρας Αστερουσίων, της Αναπτυξιακής Εταιρείας Ηρακλείου και της Περιφέρειας Κρήτης. Χάρη στην υποστήριξή τους το Πανεπιστήμιο Αστερουσίων (AHU) αποτελεί μια ετήσια συνάντηση ανταλλαγής, η οποία κάθε χρόνο αναμένεται και καλωσορίζεται διεθνώς από στελέχη από το χώρο της εκπαίδευσης και του περιβάλλοντος, και όχι μόνο.

Αποτελεί συνέχεια προηγούμενων πρωτοβουλιών και έργων, όπως:

- τη σειρά επιτυχημένων σεμιναρίων και θερινών πανεπιστημίων πάνω σε θέματα διαχείρισης για την αειφόρο ανάπτυξη στα Αποθέματα Βιόσφαιρας και άλλες χαρακτηρισμένες περιοχές σε καθεστώς προστασίας, συγκεκριμένα τα: [Asterousia Hybrid \(2024-2025\)](#), το [Asterousia Hybrid \(2023-2024\)](#), το [Asterousia & Cyprus \(2022-2023\)](#), το [Asterousia \(Hybrid\) \(2021-2022\)](#), [Asterousia \(Hybrid\) \(2020\)](#); [Central Balkan BR \(2019\)](#), το αντίστοιχο στον Πάρνωνα [Parnon \(2018\)](#), στην Σαρδηνία [Sardinia \(2017\)](#), τη Σαμοθράκη [Samothraki \(2016\)](#); και την Άμφισσα [Amfissa \(2014\)](#).
- Την κοινή έκδοση μεταξύ UNESCO/MAB και MIO-ECSDE [“Education for Sustainable Development \(ESD\) in Biosphere Reserves and other Designated Areas: A Resource Book for Educators in South-Eastern Europe and the Mediterranean” \(2013\)](#).
- τα σχετικά Φόρουμ Νέων (Po Delta BR, 2017; Changbaishan BR, China 2019, (UNCC Conference, New York 2019), και τα EuroMAB ή MAB conferences.

Η δράση τελεί υπό την αιγίδα και συμβάλει στο έργο της Μεσογειακής Επιτροπής για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (MCESD), που λειτουργεί επίσημα από το 2016, η οποία καθοδηγεί και παρακολουθεί την εφαρμογή της [Μεσογειακής Στρατηγικής για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη \(MSESD\)](#) και του αναθεωρημένου [Σχεδίου Δράσης της για 2030](#) (Λευκωσία, 2022). Το Περιφερειακό Γραφείο της UNESCO Γραφείο Βενετίας είναι ενεργό μέλος της MCESD, ενώ το MIO-ECSDE / MEDIES διευκολύνει τη λειτουργία της Γραμματείας της.

Η επίτευξη των **Παγκόσμιων Στόχων Αειφόρου Ανάπτυξης** (SGDs) μέσω της Ατζέντας 2030 απαιτεί καταρτισμένα στελέχη, με ευρεία διεπιστημονική και διαπολιτισμική κατανόηση των ποικίλων αναπτυξιακών θεμάτων, των παγκόσμιων περιβαλλοντικών. Επιπλέον, η επίτευξη των SDGs απαιτεί βαθιά κατανόηση της άρρηκτης σύνδεσης φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο. Τα Αποθέματα Βιόσφαιρας χρησιμεύουν ως ιδανικά εργαστήρια όπου μπορούν να αναπτυχθούν και να δοκιμαστούν από κοινού παραδοσιακά συστήματα γνώσης, πολιτιστικά τοπία και στρατηγικές διατήρησης της βιοποικιλότητας.

Η περιοχή της Μεσογείου, λίκνο αρχαίων και πολύ σπουδαίων πολιτισμών, μέχρι σήμερα συνιστά ένα πλούσιο μωσαϊκό πολιτισμών, με ομοιότητες στις παραδόσεις και τον τρόπο ζωής. Η περιοχή ενσαρκώνει μοναδικά τη σύνδεση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς: από τις αναβαθμίδες χιλιετιών, έως την ανθεκτική στο νερό γεωργία, τα παραδοσιακά συστήματα διαχείρισης νερού, μέχρι την Μεσογειακή Διατροφή (αναγνωρισμένη άυλη πολιτιστική κληρονομιά από την UNESCO)... Ως hotspot βιοποικιλότητας, η Μεσόγειος φιλοξενεί περίπου 30.000 είδη φυτών (με περισσότερα από 13.000 ενδημικά) και η θάλασσά της φιλοξενεί το 7% όλων των θαλάσσιων ειδών παγκοσμίως.

Ωστόσο, η περιοχή αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις ως προς την αειφόρο ανάπτυξη, όπως η λειψυδρία, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η απώλεια βιοποικιλότητας, ο υπερτουρισμός και η αστικοποίηση (ιδιαίτερα στις ακτές), οι μη βιώσιμες γεωργικές πρακτικές και, πάνω απ' όλα, η κλιματική αλλαγή. Είναι πλέον μια ιδιαίτερα ξηρή περιοχή, ευάλωτη σε μεγάλες δασικές πυρκαγιές, ενώ η θάλασσα της θερμαίνεται πολύ γρήγορα (παγκοσμίως μόνο η Αρκτική την ξεπερνά σε ρυθμό αύξησης). Ως αποτέλεσμα, ασκείται μεγάλη πίεση στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, εξαντλούνται οι φυσικοί πόροι (π.χ. νερό, γη, ιχθυαποθέματα κ.λπ.), προκαλείται εισβολή ξενικών ειδών, δημιουργείται ρύπανση και απειλούνται τα οικοσυστήματα.

Στις προσπάθειές της για την προστασία της βιοποικιλότητας και της αειφόρου ανάπτυξης, η UNESCO, διαχρονικά προωθεί τα Αποθέματα Βιόσφαιρας (BRs), του Προγράμματος MAB (Άνθρωπος και Βιόσφαιρα). Μέσω αυτών αποπειράται η επίτευξη μιας δύσκολης ισορροπίας μεταξύ των συχνά αντικρουόμενων στόχων της «διατήρησης της βιοποικιλότητας», της «προώθησης της ανθρώπινης ανάπτυξης» και της «διατήρησης των πολιτισμικών αξιών».

Το γραφείο της UNESCO Βενετίας και το MIO-ECSDE, μέσω πολυάριθμων πρωτοβουλιών, και ιδιαίτερα μέσω των 10 επιτυχημένων θερινών (ή Υβριδικών) Πανεπιστημίων, ανέκαθεν τόνιζαν τη σημασία των Αποθεμάτων Βιόσφαιρας ως «ζωντανά εργαστήρια» για τη Αειφόρο Ανάπτυξη και την Εκπαίδευση για τη Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΑΑ). Είναι ίσως το πιο κατάλληλο περιβάλλον για την δοκιμή υποδειγματικών λύσεων στις σημερινές προκλήσεις, δηλαδή προβλήματα χρήσης γης, δημογραφικών αλλαγών και διαχείρισης πόρων. Σε ένα Απόθεμα, η προστασία του περιβάλλοντος

μπορεί να συνδυαστεί αρμονικά ή τουλάχιστον πιο εύκολα με την έρευνα, την εκπαίδευση, τη διαχείριση, την τοπική ανάπτυξη και τις συμμετοχικές διαδικασίες, «μοντελοποιώντας» και κάνοντας ορατή την αειφόρο ανάπτυξη, με χειροπιαστούς τρόπους.

Σήμερα (2025) το Παγκόσμιο Δίκτυο Αποθεμάτων Βιόσφαιρας περιλαμβάνει 759 Αποθέματα από 136 χώρες, τρία εκ των οποίων στην Ελλάδα: στον Όλυμπο, στο Φαράγγι της Σαμαριάς και στα Αστερούσια (2021), ενώ τον Σεπτέμβριο του 2025 αναμένεται να ενταχθεί επίσημα στον Δίκτυο η το νέο Απόθεμα από την περιοχή του Πάρνωνα.

ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: ΑΠΟΘΕΜΑ ΒΙΟΣΦΑΙΡΑΣ ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ

Το Απόθεμα Βιόσφαιρας των Αστερουσίων (2021), ενσωματώνει με πολλούς τρόπους, τις αξίες, την ποικιλομορφία, τις αντιθέσεις και τις συνδέσεις ενός Αποθέματος. Συνδυάζουν παράκτια και ορεινά χαρακτηριστικά (ο Κόφινας έχει ύψος 1.231 μέτρα) με αξιοσημείωτη ποικιλία χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

Στην περιοχή συναντάμε πολλά παραδείγματα ενσωμάτωσης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς από τους μινωικούς αρχαιολογικούς χώρους σε παρθένα τοπία, τις παραδοσιακές πρακτικές βοσκής που διατηρούν τη βιοποικιλότητα, την τοπική γνώση για ανθεκτικές στην ξηρασία καλλιέργειες και τα συστήματα διαχείρισης υδάτων, προσαρμοσμένα στην κλιματική αλλαγή.

Η Τοπική Επιτροπή ΜΑΒ (ΤΕΔΑ) θεωρεί το ΑΒ ως μια ευκαιρία για τη διατήρηση και την ενίσχυση της φύσης, τη σύνδεση του πολιτισμού, του περιβάλλοντος και της οικονομίας, τη διαφύλαξη και ενίσχυση της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, την εξερεύνηση αποτελεσματικών, πρακτικών λύσεων, την ενθάρρυνση της ανθεκτικότητας των τοπικών κοινοτήτων, την παροχή καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας για τους νέους και την προώθηση αισθήματος υπερηφάνειας για την περιοχή τους και τα προϊόντα τους. Βλ. και στο «[Σύλλογο Προστασίας Αστερουσίων](#)».

Η τοπική κοινότητα έχει μια ισχυρή δέσμευση για το ΑΒ και τις ευκαιρίες που προσφέρει για διεθνείς συνεργασίες, δικτύωση, «branding» και αειφόρο ανάπτυξη. Υποστηριζόμενο από την Περιφέρεια Κρήτης, το Υβριδικό Πανεπιστήμιο Αστερουσίων προσφέρει την ευκαιρία σε νέους ερευνητές και διαχειριστές περιβάλλοντος Αποθεμάτων και άλλων χαρακτηρισμένων περιοχών σε καθεστώς «προστασίας» από την Μεσόγειο να συναντώνται ετησίως και να ανταλλάσσουν πρακτικές, μεθοδολογίες για θέματα αιχμής.

“The road to the development of the Asterousia Biosphere Reserve area goes through the protection and strengthening of its natural and cultural capital. But the path of protecting the area also goes through its sustainable development.”

*Prof. Michael Scoullas,
Chair, Greek National Committee of MAB/UNESCO*

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΘΕΜΑ – 2025-2026

Το Υβριδικό Πανεπιστήμιο φέτος εστιάζει στην σύνδεση της **Φυσική και Πολιτισμική Κληρονομιά** στα ΑΒ, υπό το πρίσμα της αειφορίας. Συγκεκριμένα υποθέματα που θα καλυφθούν μέσω των παρουσιάσεων, των εργαστηρίων και των επιτόπιων επισκέψεων είναι:

- Καλές πρακτικές για την προστασία τόσο της φυσικής όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Παραδοσιακά συστήματα διακυβέρνησης ενσωματωμένα σε σύγχρονες προσεγγίσεις διαχείρισης περιβάλλοντος
- Διαχείριση νερού που συνδυάζει παραδοσιακές τεχνικές συλλογής με σύγχρονους μη συμβατικούς υδάτινους πόρους
- Αποκατάσταση Υποβαθμισμένων Οικοτόπων, π.χ. αναδάσωση, αποκατάσταση υγροτόπων και τεχνητοί θαλάσσιοι ύφαλοι για την ενίσχυση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας.
- Πώς οι ειδικές μορφές τουρισμού (π.χ. οικότουρισμός, θρησκευτικός ή αλιευτικός τουρισμός, αστροπαρατήρηση) αφενός προσφέρουν αυθεντικές εμπειρίες και αφετέρου συμβάλουν σε ήπια, τοπική ανάπτυξη, συμβατή με τους στόχους των ΑΒ
- Τεκμηρίωση και μετάδοση της άυλης κληρονομιάς (μαντινάδες, ιστορίες, πρακτικές που σχετίζονται με τους φυσικούς πόρους και τα τοπία)
- Τοπικά προϊόντα στα ΑΒ: Διπλό κέρδος για τους παραγωγούς και τους επισκέπτες.
- Συμμετοχή της κοινότητας μέσω παραδοσιακών κατόχων γνώσης, των νέων και της επιστήμης των πολιτών, και της ΕΑΑ που γεφυρώνει το παρελθόν και το παρόν.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Το Πανεπιστήμιο 2025-2026 θα πραγματοποιηθεί σε Υβριδική Μορφή με τη Φάση Α να λαμβάνει χώρα μέσα και γύρω από το Απόθεμα και τη Φάση Β διαδικτυακά.

Η **ομάδα στόχος** περιλαμβάνει μεταπτυχιακούς φοιτητές, εκπαιδευτικούς, νέους επιστήμονες και διαχειριστές, που σπουδάζουν ή απασχολούνται σε υπάρχοντα, υποψήφια ή πιθανά Αποθέματα Βιόσφαιρας, Γεωπάρκα, περιοχές Natura 2000, Πολιτιστικά Μνημεία και άλλες «χαρακτηρισμένες» περιοχές. Προτεραιότητα δίνεται σε συμμετοχές από χώρες της ΝΑ Ευρώπης και της Μεσογείου.

Απώτερος στόχος είναι να εφοδιάσει τους συμμετέχοντες με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τα μεθοδολογικά εργαλεία για να γεφυρώσουν τη φυσική και πολιτισμική κληρονομιά και να τους εμπνεύσει να μετατρέψουν τα Αποθέματα απ' όπου προέρχονται σε ζωντανά εργαστήρια βιωσιμότητας.

Η γλώσσα εργασίας και των δύο Φάσεων θα είναι τα **Αγγλικά**.

Για τους μη ντόπιους συμμετέχοντες θα υπάρχει **συμβολικό κόστος εγγραφής 100 EUR**.

Η **Φάση Α** (δια ζώσης) θα πραγματοποιηθεί εντός και γύρω από το Απόθεμα Βιόσφαιρας Αστερουσίων, με **αφίξεις Τρίτη 28/10, και αναχωρήσεις Σάββατο 1/11** (4 διανυκτερεύσεις). Περιλαμβάνει τρεις πλήρεις μέρες εκδηλώσεων με διαλέξεις, επισκέψεις πεδίου, επιδείξεις και δραστηριότητες από κοινού με τους κατοίκους. Όλοι οι συμμετέχοντες θα κληθούν να παρουσιάσουν την περιοχή τους και ενθαρρύνονται, να πραγματοποιήσουν ένα εργαστήριο (30 λεπτά) προκειμένου να μοιραστούν μια καλή πρακτική. Δείτε προσχέδιο προγράμματος παρακάτω.

Η Φάση Α έχει σχεδιαστεί για περίπου 25 συμμετέχοντες (16 ξένους και 9 Έλληνες). Θα δοθεί προτεραιότητα σε συμμετέχοντες από χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου.

Η **Φάση Β** (διαδικτυακή) προγραμματίζεται **για τον Ιανουάριο του 2026**, ως εκδήλωση διάρκειας 3 εβδομάδων που θα διευρύνει τα αποτελέσματα της Φάσης Α και θα προσφέρει ευκαιρίες μάθησης σε ένα ευρύτερο κοινό. Ο τίτλος του φετινού μαθήματος είναι «Ολοκληρωμένες προσεγγίσεις βασισμένες στην πολιτιστική κληρονομιά για τα Μεσογειακά Αποθέματα Βιόσφαιρας και άλλες χαρακτηρισμένες περιοχές». Το περιεχόμενο θα βασιστεί σε προηγούμενα μαθήματα, εμπλουτισμένα με τις φετινές θεματικές. Το εκπαιδευτικό υλικό θα περιλαμβάνει: Διαλέξεις, βίντεο από ειδικούς, υπάρχοντα βίντεο, εργαλειοθήκες, παρουσιάσεις, ηχογραφημένο υλικό από τη Φάση Α και τρεις (3) online συνεδρίες με παρουσία ειδικών (μία φορά την εβδομάδα, διάρκειας 60 – 90 λεπτών). Η Φάση Β θα στηθεί στην πλατφόρμα του MIO-ECSDE: <https://envirolearning.net/>

Με βάση τις προηγούμενες χρονιές αναμένεται ότι περίπου 100 συμμετέχοντες από πολλές χώρες θα αιτηθούν να λάβουν μέρος στη Φάση Β, και όσοι το ολοκληρώσουν επιτυχώς θα λάβουν πιστοποιητικό επιτυχούς ολοκλήρωσης από το Περιφερειακό Γραφείο της UNESCO Βενετίας και την Έδρα UNESCO του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι Συμμετέχοντες του Υβριδικού Πανεπιστημίου 2025-2026 (Φάση Α και Β) αναμένεται να:

- Ενημερωθούν για τις παγκόσμιες πολιτικές, (σε επίπεδο ΟΗΕ, ΕΕ και Μεσογείου) σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή
- Ενημερωθούν για τα αποτελέσματα του Παγκόσμιου Συνεδρίου MAB/UNESCO (Κίνα, Σεπτ. 2025)
- Κατανοήσουν τη σημασία της αειφόρου/ολοκληρωμένης διαχείρισης για τους SDGs
- Ανταλλάξουν βέλτιστες πρακτικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση πολιτιστικών τοπίων, την παραδοσιακή οικολογική γνώση και τις προσεγγίσεις διατήρησης που βασίζονται στην κληρονομιά
- Εξοικειωθούν με αρχές, μεθόδους, εργαλεία και περιπτώσεις διαχείρισης των Υδάτινων Πόρων
- Συζητήσουν μέτρα προσαρμογής και μετριασμού στην Κλιματική Αλλαγή από τις περιοχές τους
- Εισαχθούν σε περιπτώσεις Μη Συμβατικών Υδατικών Πόρων (NCWR), ιδίως της Κρήτης
- Αλληλεπιδράσουν με φορείς και επαγγελματίες του ΑΒ Αστερουσίων
- Εμπνευστούν για τον συνδυασμό της παραδοσιακής γνώσης με τη σύγχρονη επιστήμη των πολιτών
- Σχεδιάσουν τις δικές τους δραστηριότητες Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ESD).

ΧΡΟΝΙΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Η προτεινόμενη διοργάνωση θα ακολουθήσει το παρακάτω χρονοδιάγραμμα:

ΦΑΣΗ Α (ζωντανά)

Ιουν 2025	Ιουλ 2025	Σεπτ 2025	Οκτωβρ 2025	Νοεμβ 2025
•Κεντρική ιδέα & προϋπολογισμός •Προσχέδιο Agenda •Επαφές με χορηγούς, •Συμβόλαια	• Ανακοίνωση και Agenda •Διακίνηση μέσω Γραφείου Βενετίας, ΜΙΟ, ΑΝΗ, ΤΕΔΑ. •Αιτήσεις	•Επιλογή συμμετεχόντων με βάση κριτήρια. •Διαχειριστικά (ξενοδοχεία, εισιτήρια, κλπ) .	•Τελική λεπτομερής agenda •Υλοποίηση Φάσης Α στην Κρήτη •Αξιολόγηση	•Απολογιστική & Οικονομική Έκθεση Φάσης Α. •Video recordings Φάσης Α

ΦΑΣΗ Β (διαδικτυακά)

Νοεμ 2025	Δεκ 2025	Ιαν 2026	Φεβ Μαρτ 2026
•Αναλυτικό Πρόγραμμα Φάσης Β •Επαφές με ειδικούς/ομιλητές •Συγκέντρωση Εκπ. Υλικού •Video από τη Φάση Α	• Διακίνηση Ανακοίνωσης •Εγγραφές	•Υλοποίηση Φάσης Β σε 3 εβδομάδες με σύγχρονο και ασύγχρονο περιεχόμενο	•Κλείσιμο Φάσης Β •Απολογιστική & Οικονομική Έκθεση Φάσης Β.

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΦΑΣΗΣ Α

Το φετινό Πανεπιστήμιο προσεγγίζει την ολοκληρωμένη διαχείριση συνδυάζοντας την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά των Αποθεμάτων Βιόσφαιρας, με έμφαση στα αποτελέσματα του Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης της Χανγκζού (2026-2035) και ιδιαίτερα στη γεωργία, την παραδοσιακή και σύγχρονη παραγωγή και τα τοπικά προϊόντα και τον βιώσιμο τουρισμό, καθώς και σε πιθανές λύσεις για τη μετατροπή των υποπροϊόντων σε πόρους. Η σχετική δια βίου ΕΑΑ που εκτείνεται πέρα από τις τάξεις και ασχολείται επίσης με τους παραγωγικούς τομείς, καθώς μέθοδοι αποτελεσματικής εμπλοκής της τοπικής κοινότητας, θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα. Κάθε ημέρα συνδυάζει διαλέξεις, παρουσιάσεις, εργαστήρια και επιτόπιες επισκέψεις.

Τρι 28/10	Τετ 29/10- ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	Πεμ 30/10 ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	Παρ 31/10 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΚΥΚΛ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	Σαβ 1/11
ΠΟΥ ΑΦΙΞΕΙΣ – (Ανεπίσημο δείπνο)	Καπετανιανά (παλιό σχολείο) Εισαγωγή, Πρόγραμμα MaB Ολοκληρωμένη διαχείριση WEFE Αειφόρος Τουρισμός *Με Διερμηνεία Καλές πρακτικές Ξενάγηση στο οικοτουριστικό αγρόκτημα & συζήτηση σχετικά με τη δυναμική και τις προκλήσεις του οικοτουρισμού Εκδήλωση αστρο-παρατήρησης	Κουλάδα Μεσαράς Ξενάγηση στον Συνεταιρισμό Φαμελιά & στους Ελαιώνες Ξενάγηση στο Μουσείο Μεσαράς Ο πολιτισμός ως εργαλείο ΑΑ Καλές πρακτικές Γεωργική Σχολή Μεσαράς: Διαλέξεις & εργαστήρια για την εξοικονόμηση νερού σε ελαιώνες και αμπελώνες,	Χάρακας Επίσκεψη στον Πολιτιστικό Σύλλογο Χάρακα & στον Συνεταιρισμό Μελιστάλακτη ΕΑΑ Καλές πρακτικές εμπλοκής της κοινότητας Κυκλική οικονομία: Η περίπτωση του μαλλιού προβάτου Επιστροφή & αποχαιρετιστήριο δείπνο στο Θαλόρι	ΑΝΑΧΡΗΣΕΙΣ

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Οι κύριοι διοργανωτές & χορηγοί του Υβριδικού Πανεπιστημίου Αστερουσίων είναι:

- Περιφέρεια Κρήτης
- Αναπτυξιακή Εταιρία Ηρακλείου
- Τοπική Επιτροπή ΜΑΒ Αστερουσίων (ΤΕΔΑ)
- Σύνδεσμος για την Προστασία των Αστερουσίων
- Έδρα και Δίκτυο UNESCO για τη Διαχείριση και την Εκπαίδευση Αειφόρου Ανάπτυξης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΥοΑ)
- Μεσογειακό Γραφείο Πληροφοριών για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη (MIO-ECSDE) μέσω της πρωτοβουλίας MEDIES

Άλλοι συνεισφέροντες: Για τη διοργάνωση του Υβριδικού Πανεπιστημίου θα εμπλακούν μια σειρά επιπλέον παράγοντες/φορείς, όπως:

- Μεσογειακή Επιτροπή για την ESD (MCESD)
- Σύνδεσμος για την Προστασία των Αστερουσίων
- Γεωργική Σχολή Μεσαράς
- Αγροτικός Συνεταιρισμός Ελαιοπαραγωγών Αστερουσίων - ΦαμΕΛΙΑ
- Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσαράς
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
- ΕΛΚΕΘΕ Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών
- Πολιτιστικός Σύλλογος Χάρακα
- Τοπικοί Σύλλογοι Επαγγελματιών & Γυναικών

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ (ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ)

UNESCO World Heritage Sustainable Tourism Toolkit [LINK](#)

2022 Ecotourism and Sustainable Development in BRs (Workshop outcomes, Canada 2022) [LINK](#)

2023 Traditional knowledge, methods and practices concerning olive cultivation inscribed in Intangible heritage list [LINK](#)

Woolshed: A New Era for Alpine Wool – Intereg project [LINK](#)

UNESCO & MIO-ECSDE, ESD in Biosphere Reserves and other designated Areas (2012), [LINK](#)

MAB/UNESCO: Local Good Practices on SDGs, [Link](#)

Discover more about the Asterousia BR, [in this website](#).

UNESCO (2022) Technical guidelines for Biosphere Reserves [Link](#)

Promoting sustainable development through UNESCO's programmes and sites [Link](#)

Exploring sustainable development: a multiple-perspective approach -[LINK](#)

Learning about water: multiple-perspective approaches – [LINK](#)

Greening Curriculum Guidance: teaching and learning for climate action - [LINK](#)

Green School Quality Standard: greening every learning environment – [LINK](#)